

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Subkultura tatérů na Táborsku

Vypracoval: Lukáš Sedláček

Vedoucí práce: doc. PhDr. Stanislav Holubec, Ph.D. et Ph.D.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Táboře dne 25. dubna 2019

.....

Lukáš Sedláček

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat respondentům za ochotu, a hlavně vedoucímu mé bakalářské práce, doc. PhDr. Stanislavovi Holubcovi, Ph.D. et Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky.

Anotace

Bakalářská práce se bude zabývat subkulturou tatérů, jejich životním stylem, politickými názory a různými metodami tetování a jejich významem. Teoretická část bude obsahovat vyjasnění základních pojmů, které se dané problematice týkají. Dále stručný popis technik tetování a jejich původ a kořeny i s příklady. V praktické části práce bude realizován kvalitativní výzkum formou rozhovorů. Cílem mé práce bude zmapování a objasnění hodnotového a postojového systému reprezentantů dané subkultury v okolí města Tábor. Cíle dosáhnu pomocí interpretace rozhovorů, které uskutečním s vybranými respondenty z města Tábora, kteří tetují profesionálně nebo volnočasově. V těchto rozhovorech se budu zajímat především o styl tetování, motivaci k němu. Dalšími oblastmi budou politické i hodnotové orientace, které obecně úzce souvisí se subkulturami.

Klíčová slova: body art, Tábor, tatér, tetování, kůže, subkultura, skarifikace, umění

Abstract

The Bachelor thesis will deal with subculture of tattoo artist, its lifestyle, political opinions and methods of tattoo and their meaning. theoretical part will include a clarification of the basic terms related to the issue. Further is the thesis focused on brief description of tattoo's technics its source of finding with examples. In practical part of bachelor htesis is made qualitative research via interview with tattoo artist. The aim of my work will be to map and clarify the value and representative system the subcultures around Tábor. The aim will be achieved thanks to interpretation of interviews with tattoo artists. I will make these interviews with chosen respondents who live around Tábor and who tattoo professionally or it is just their hobby. In these interviews I will be especially interested in style of tattooing and what is motivation for tattooing. Other areas will be political and value orientations that are generally closely related to subcultures.

Keywords: body art, Tábor, tattoo, tattooartist, skin, subculture, scarification, art

Obsah

Úvod.....	7
1. Tetování.....	9
2. Jiné modifikace těla.....	11
3. K historii tetování.....	13
4. Funkce tetování.....	16
5. Subkultura.....	20
6. Jak se stát tatérem.....	24
7. Výzkumná sonda do života tatérů na Tábořsku.....	25
7.1. Doba aktivní činnosti a důvod tetovat.....	26
7.2. Vypracování se na vrchol, úroveň českých elitních tatérů.....	27
7.3. Význam tetování – jen estetický?.....	27
7.4. Druhy zákazníků a typický zákazník, důvod pro odmítnutí zákazníka.....	28
7.5. Gender a vzdělání tatérů a jejich zákazníků.....	29
7.6. Inspirace ze zahraničí.....	29
7.7. Jak se stát tatérem.....	30
7.8. Tátěři a politika, vnímání veřejnosti a blízkého okolí.....	30
7.9. Osobní styl každého tatéra, předělávání tetování.....	31
7.10. Ekonomika tetování, budoucnost tetování a technologií.....	32
7.11. Subkultura tatérů v Táboře, setkávání, spolupráce, autority subkultury.....	32
7.12. Blízkost tatérů k jiným subkulturám.....	33
Závěr.....	34
Seznam použité literatury.....	36
Seznam příloh.....	40

Úvod

Ke zvolenému tématu mé bakalářské práce mě přivedla propojenost mého života s hudbou a souvisejícími subkulturami (punk, hardcore...). Rozhodoval jsem se mezi subkulturou straight edge a tatéry. Vybral jsem tatéry, jelikož jsem si při bližším zkoumání tématu uvědomil, že existuje mnoho publikací a studentských prací o tetování, ale jen málo se zaměřuje na subkulturu tatérů jako takovou, která ono tetování vytváří. Již vzniklé bakalářské a diplomové práce se zabývají nejčastěji zákazníky, proto jsem se chtěl zaměřit na tvůrce tetování. Rád bych tedy zkoumal jejich motivaci k práci, hodnoty, tatérské vzory, inspiraci, ekonomiku tetování a celkově komunitu tatérů na mém rodném Tábořsku. Tato oblast je zároveň vhodným místem pro výzkum, jelikož i zde se z části rodilo české tetování. Jako jeden z prvních salónů v České republice zde otevřel Milan Viktorín v roce 1990 (Tattoo Viki, 2019). Naopak je místní scéna silně zastoupena i mladou generací tatérů, ať už profesionálních či “volnočasových”.

V kapitole Tetování rozeberu tetování jako takové, včetně dalších tělesných modifikací. Zaměřím se i na původ slova „tetování“. V kapitole o subkultuře se pokusím popsat subkulturu tetování, její každoroční události a časopisy. Přiblížím historii tetování a různé funkce tetování, které se vyskytovaly například u preliterárních společností. V neposlední řadě popíšu, jak je možné se stát profesionálním tatérem.

Trend tetování se v literatuře začal nejvíce projevovat v 90. letech a prozatím vyvrcholil na počátku 21. století. Nejčastěji se publikace zabývají historií nebo konkrétní tatérskou kulturou. Vyskytují se i publikace, které jsou určeny pro pomoc při výběru motivů. Pravidelně vycházejí i časopisy o tělesných modifikacích, kterými se budu zabývat v kapitole o subkultuře. O tetování se mimo jiné můžeme dočíst v odborných publikacích, které se zabývají péčí o pokožku (dermatologie).

Budu čerpat hlavně z české literatury, jelikož ohledně tetování má mnoho publikací například Martin Rychlík (2005, 2014). Jako jeden z hlavních zdrojů použiji jeho knihy Dějiny tetování a Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. Dalšími zajímavými autory, kteří se zabývají tetováním, jsou Kateřina Ebelová (2012) či Vladimír Brož (2011), který je autorem projektu Kmeny. První českou monografií o tetování byla kniha Tetování a tetování od Otakara Nováčka, který byla vydána v roce 1937. Informace o subkulturách získám například z publikací Josefa Smolíka (2010). Z cizojazyčné literatury budu čerpat od autorů jako je Arnold Van Gennep (1997), Miller (1997), James Frazer (1994). Z moderních časopisů použiji například Inked či Tattoo Art magazine. Již vzniklé

bakalářské a diplomové práce se zabývají nejčastěji zákazníky, samotným tetováním a symbolikou, proto jsem se chtěl zaměřit na tvůrce tetování.

V kapitole empirického výzkumu bude realizován kvalitativní výzkum formou rozhovorů. Cílem mé práce bude zmapování a objasnění hodnotového a postojevého systému reprezentantů dané subkultury ve městě Tábor. Cíle dosáhnu pomocí interpretace rozhovorů, které uskutečním s vybranými respondenty z města Tábora, kteří tetují profesionálně nebo volnočasově. V těchto rozhovorech se budu zajímat především o styl tetování a motivaci k němu. Dalšími oblastmi budou hodnotové orientace, které obecně úzce souvisí se subkulturami.

Respondenty pro výzkum jsem vyhledal pomocí internetových stránek, reklam vyvěšených ve městě, a také na doporučení od známých a posléze i od dalších respondentů. Průběh rozhovorů s respondenty ukázal, jak populární tetování je. Rozhovor prováděný s profesionálními tatéry a tatérkami (respondenti B, C, F) probíhal za jejich souběžné práce v autentické atmosféře tetovacího salónu. Větší množství času si vyhradil respondent B, čímž mu tímto děkuji. S neprofesionálními tatéry a tatérkami (A, D, G) byl rozhovor prováděn vzhledem k jejich profesnímu a studijnímu vytížení přes sociální síť. Neprofesionální tatěři si vyžádali rozhovor provádět v anonymitě. I přes původní pozitivní ohlasy od respondentů jsem měl pocit, že si při rozhovorech drželi jistý odstup. Ten si vysvětluju přítomností třetí osoby při rozhovoru či obavou narušení vztahů v subkultuře. S tímto tvrzením mi jeden respondent rozhovor odmítl.

1. Tetování

Lidé se odjakživa zajímali o své tělo a s tím souvisel i ideál krásy. Tetování se dá zařadit mezi jeden z nejstarších způsobů zdobení těla. S vývojem tetování se tato skarifikace stala pravděpodobně i nejrozšířenějším typem zdobení (RYCHLÍK, 2005:25).

Tetování je estetická úprava, která je většinou nevratná (pokud neaplikujeme dočasné tetování či „hennu“, nebo si tatuáž nenecháme odstranit laserem). Henna je krátkodobé tetování, které vydrží nejdéle měsíc. Vzniká výtažkem z hedovníku bílého (Abdoyan,2012:52). Žádá si tedy nejen touhu po kráse, ale i odvalu. *„Tetování patří k tradičním technikám zdobení těla a tváře. Vyskytovalo se již u prelitetárních kultur, které vyznávaly animismus a totemismus.“* (EBELOVÁ, 2012:38). Pigmentace kůže vzniká cíleným narušováním kůže a vpravováním barviva pomocí jehly pod kůži (1-5 mm). Tetovací nástroje můžeme rozdělit podle počtu hrotů na jednohroté a vícehroté. K jednohrotovému tetování byly používáno snadno dostupné materiály např.: trny kaktusů, dikobrazí ostny, zbroušené zuby, kosti, mušlovina, želvovina či větvičky. Tyto techniky byly postupně nahrazeny kovovými hroty a strojky (EBELOVÁ, 2012:39). Technika a princip vpichu se od počátku vývoje do dnešní doby téměř nezměnil. Martin Rychlík tetování vnímá jako jisté odvětví výtvarného oboru zvaného body – art. A mělo by být chápáno jako druh užitého umění. Dále považuje tetování jako estetické sebeurčení, na které má každý člověk právo – může si zvolit barvu kůže (RYCHLÍK, 2005:330). Lidé vždy usilovali o odlišení se od přírody a zvířat a člověk je jediný tvor, který záměrně přetváří a zkrášluje své tělo k obrazu svému (RYCHLÍK, 2009).

Tetování lze definovat jako proces dílčího narušení integrity těla, jehož cílem je dosažení permanentní pigmentace kůže v monochromním, případně polychromním provedení. Po penetraci kůže ostrým předmětem je do vpichu zaneseno barvivo, které nejčastěji pojila tuková báze, případně voda nebo sliny. Jednotlivá etnika používala osvědčené přírodní pigmenty, mezi které patřily popel, saze, indigo, purpur, kurkuma, smůla, sezamový olej, extrakty ze spálených plodů, kůry, rostlinné výtažky atp. (EBELOVÁ, 2012:39). *„Tetování můžeme také definovat jako záměrné poškození kůže, které má vzbudit pozornost okolí s úmyslem je přilákat nebo varovat“* (Šnajdr, 1984, s. 770)

Kořeny slova „tetování“ jsou potencionálně tři. Jeden z kořenů by mohl být v tahitském výrazu „tatau“ neboli „označovat“. Další varianta je ze samojského „tautau“ čili „kreslit“. Možný původ je i z malajského „tatu“, které má význam ve smyslu

„rána“. Anglické slovo tattoo vzniklo tedy anglofonní modifikací, kterou používala posádka Jamese Cooka (Cook byl známý mořeplavec a jeho deníky z cest jsou významnými dokumenty) (TED-ED, 2014).

O jednu z prvních definic tetování se pokusil Ottův slovník naučný v roce 1906. Tetování charakterizoval jako *„Zvyk rozšířený téměř u všech národů, kterým záleží na tom, že kůže lidská ozdobuje se výkresy rázu ornamentálního neb symbolického způsobem tímto: ostrým nástrojem provádějí se do kůže zářezy nebo body, jež spojují se ve výkres, který pak natře se barvou, pokud možno trvalou“* (Otto, 1909:103)

Slovo a obsah slova tetování si prošlo vývojem i v českém jazyce. Původní slovo tetování si vysloužilo mnoho variací. Jednou z nejznámějších variací je slangový výraz „kéra“ nebo zdrobněle „kérka“. Slovo pochází z romštiny a bylo odvozeno z vězeňského argotu (HÁLA, SOUDKOVÁ, 2002:13).

2. Jiné modifikace těla

Při snaze zkrášlit si těla lidé vymysleli spousty způsobů. Co se týče tělesných modifikací, tak specifickým odvětvím tetování je permanentní make-up. „*Specifické odvětví tetování představuje permanentní make-up, na očních víčkách, obočí a konturách rtů. Trvalé líčení však není moderním vynálezem, tetování očích linek používaly již starověké Egyptanky*“ (EBELOVÁ,2012:38).

Známější modifikace je však piercing. Slovo Piercing je odvozeno od anglického slova „pierce“ čili propíchnout. Jedná se o propíchnutí určité části kůže a vložení šperku do vzniklé rány. Piercing představuje propíchnutí částí těla dutou jehlou a umístění šperku do vzniklého otvoru (MILLER, 1997:57).

Nejstarší piercing byl objeven na nálezech starých cca 5000 let. Význam piercingu v té době však nebyl estetický, nýbrž rituální a náboženský. Vývoj byl podobný jako u tetování. Ve starověkém Řecku byla aplikace piercingu považována za nevhodnou. Renesance této modifikace byla ve dvacátém století v hnutí hippies, ze které se následně přesunula do subkultury punku (ANGEL, 2009:11-16). Nejčastější části těla, na které se aplikuje piercing, jsou uši, jazyk, obličej, bradavky, pupík, ale i genitálie u obou pohlaví. „*Lidé nejenže zastřihávají chloupky anarchicky rašící do sociálního prostoru, ale podporují své nosy rovněž trvalým modifikacím, když podstupují piercing za účelem zvýšení atraktivity nosu*“ (VÁLKA,2017:31). Šperk je nejčastěji vyroben z titanu, jelikož tento kov nezpůsobuje nežádoucí reakce.

V České republice si nelze nechat udělat piercing do 18 let, pokud tedy dotyčný nemá potvrzení zákonného zástupce. Studie v Dermatology Times uvedla, že až 18 procent lidí, kteří si nechají aplikovat piercing, mají po 2 či více týdnech komplikace (SAWYER, 2007:50).

Dále bych ještě zmínil skarifikaci „brandingem“. Zmíním ho hlavně kvůli jeho velké míře bolesti při provádění. Branding je způsob skarifikace, která je často řazena pod tetování. Jedná se o tetování rozpáleným železem. Tento způsob byl často využíván ve starověké Evropě. U brandingu se již v té době mluví pouze o estetickém účinku. V minulosti se takto značkovali například zločinci či dezertěři a otroci.

Brandingem se vytvoří popálenina druhého stupně a hojení trvá přibližně půl roku. Liší se názory, jak se chovat k vytvořené jizvě. Část umělců preferuje nechat tělo hojit

přirozeně a bez vnějšího zásahu. Druhá část tvrdí, že by se jizva měla dráždit a strhávat strupy za účelem zvýraznění jizvy (EBELOVÁ, 2012:44).

Mezi další tělesné modifikace patří skarifikace jako taková. Skarifikace je jedna z nejstarších a také nejprimitivnějších technik zdobení těla či tváře, při které se žádaný vzor vyřezává do pokožky a požadovaný efekt vzniká z následných jizev. Přičemž špatná hojivost je vítána, jelikož vzniká výraznější jizva. Hojení je tedy často i cíleně narušováno. Skarifikace má různé motivace – příslušnost ke kmeni, etniku, subkultuře, magicko – ochranné působení, estetika, erotické přitažlivosti, rituální oběť, odstrašení nepřítele (Maorové). Typy motivů a použité nástroje se mění dle dané kultury, stejně tak hloubka řezu. Existují dva základní typy skarifikace. První typ je mensuarizace, která spočívá ve vyřezávání úzkých proužků kůže a podkožní tkáně do hloubky 1,5-3mm, tento typ používali Maorové na Novém Zélandu. Druhý způsob skarifikace je keloidizace. Při tomto procesu se vyřezávají dlouhé pásy a následně jsou zasypány pigmenty popelem nebo prachem smíchaným s vodou, slinami nebo močí. Do ran se často vkládaly různé předměty, aby vznikl „3D efekt“ a jizva byla místy vystouplá. Tento proces byl často doprovázen infekcemi a bakteriálními záněty. Toto jizvení se vyskytuje nejčastěji v oblastech Nigérie, Súdánu a u Jorubů. I tuto skarifikaci si může každý nechat udělat i v evropských tattoo salónech od odborníka (EBELOVÁ, 2012:44).

3. K historii tetování

Důvody vzniku tatuáže, tedy zkrášlování těla, nelze jednoznačně definovat. Z nálezů po celém světě je patrné, že jich bylo více. Vedle zkrášlování se nabízí lékařské účely, kdy estetická stránka tatuáže byla sekundární a vznikala vnášením cizorodé látky, která měla léčebnou funkci, pod kůži. Prvním nepřímým dokladem o existenci estetické tatuáže, jsou některé ženské sošky, tzv. Venuše, které na sobě mívaly čárky, jež mohly naznačovat zkrášlení těla. (RYCHLÍK, 2014:54)

Přímým dokladem jsou mumifikovaná těla s tetováním, většina byla nalezena v Jižní Americe a Egyptě. Nejvýznamnější „tetovaná mumie“ v Evropě je „Ledový muž Ötzi“, který byl nalezen v roce 1991 v rakouských Alpách (SPINDLER, SALAČ, 1998:121). Stáří ledového muže bylo stanoveno na 5100–5300 let a našlo se u něj 15 tetování. Ötziho kůže byla napíchnuta či rozříznuta špičatým nástrojem a následně se do ranek vtíralo barvivo kašovitě povahy (EBELOVÁ, 2012:44). „*Technika tetování v mladší době kamenné je, jak dokázal výzkum, velmi podobná dnešním metodám*“ (RYCHLÍK, 2005:65). Zejména technika „hand poke“ je stejná. Tetování je vnášeno tečkou po tečce rukou a jehlou bez motůrku. Nástroje, hygiena, údržba, atd. jsou samozřejmě na jiné úrovni, nicméně podle Rychlíka je princip vpichů z velké části zachován.

V Egyptě je nejstarší tetování zachováno u mumie kněžky z let 2040-1780 před Kristem. Tato žena měla na těle zanesené barevné tetování. Například na břichu, pažích a stehnech bylo tmavomodré tetování v podobě pravidelných řad a teček. V některých egyptských hrobech se našly „tetované“ sošky, které měly identické tetování. Dle egyptologů se zde jednalo hlavně o zvýraznění sexuality.

Od tetování musíme odlišit cejchování (vypalování značek na kůži), které se využívalo ve starém Egyptě k označování otroků a zajatců. Toto značkování prováděl tzv. „gallábum“ čili lazebník, holič. Podobné označení pro zločince a otroky se přeneslo i na území starověkého Řecka a Říma (RYCHLÍK, 2014:67). Na území Thráků a Illyrů se tetování používalo jak na označení otroků, tak na ozdobu těl válečníků. (JIREČEK, 1876:48). Základní odlišení od tetování je tedy to, že cejchování je zpravidla nedobrovolné (v moderní době na podobném principu tzv. „branding“)

M. J. Allison, jenž se zabývá peruánskými a chilskými mumiiemi tvrdil, že nejstarší tetování pochází z kultury Chinchorro a jde o tužkově tenký knír na horním rtu dospělého muže z doby 6000 př. n. l. Pokud by tato skarifikace nebyla jen náhodně zanesená linka,

jednalo by se o nejstarší tetování na světě. V kontextu Chile a Peru jde o výjimečný nález, jelikož jiné nálezy z tohoto území nebývají starší než 3 000 let. Nejčastěji byly znázorněny různé geometrické tvary a linky. Dle Allisona pochází nejelegantnější tetování z oblasti Casma, kde bylo v době 1 000 let př. n. l. tetováno odhadem až 30 % tamní populace. Zde nechyběly ani motivy ptáků a ryb. Jedna z metod, která zde byla užívána, bylo prošívání kůže nití, která byla namočená do barviva. Je možné, že si původní arktická populace donesla tento zvyk při osidlování Ameriky přes Beringovu úžinu až sem. Inuité a další sibiřská etnika si prošívala brady ještě donedávna. Spojitost je zde nápadná (RYCHLÍK,2014:105).

Znovuobjevení tetování v Evropě napomohli z velké části námořníci. Ti se na plavbách nechali inspirovat od místních domorodců, kteří měli často potetovaná celá těla. Tomuto procesu napomohla i zdlouhavá a nudná cesta. Navíc při utonutí se zvýšila šance na identifikaci a vytetovaný kříž mohl zajistit křesťanský pohřeb. Rychle se v rámci hierarchie námořníků vytvořily určité motivy, které si museli námořníci „zasloužit“ a byla jasně daná pravidla, kdy si je námořník mohl nechat vytetovat. Podle Gilberta se po 5 000 mílích na moři mohl nechat vytetovat modrý ptáček. Po 10 000 mílích jste dostali dalšího na druhou stranu. Při překročení rovníku se mohl zanést Neptun na nohu. Tetování fungovalo tedy i jako medaile či zkušenosti. Ochranné tetování u námořníků bylo hlavně prase na chodidle a kohout na druhém, toto mělo chránit před utonutím. (GILBERT,2001:130). Při těchto plavbách se na lodích začali pravidelně vyskytovat „tatěři“. Tito vpichovači byli velmi ceněni a během plavby si mohli vydělat slušné peníze (GILBERT, 2001:125). Díky námořníkům se začalo v 19. století tetovat i v evropských přístavech (Marseille, Antverpy Londýn, Hamburg). Nejčastějšími motivy byly srdce, křížek, těla žen, kotvy, kompas a další věci, které souvisejí s námořníky. (RYCHLÍK, 2014)

První zmínky o tetování ve vězeňském prostředí se vyskytují již ve 14.-15. století, nicméně tyto případy byly jen ojedinělé a nijak nenasvědčovaly o častějším fenoménu ve společnosti. Častěji se v celách začalo tetovat až v 19. století. Vězni byli nejprve tetování nedobrovolně a posléze tuto skarifikaci přijali za svou a začali se tetovat mezi sebou.

Vězeňské tetování mělo ukázat rebelii a nezdolnost vůči autoritám. Toto vydrželo i dodnes. V tomto ohledu je pověstné tetování v ruských věznicích. Skarifikace naplňuje funkci statutárně hierarchickou a jednotlivé tetování ukazuje, kdo má jaký trest a jeho postavení ve vězení (například počet věžiček na chrámech se rovnal počtu let ve vězení,

počet lebek zase ukazoval, kolik lidí daný vězeň zavraždil). „*Kdo není pokérován, nemá vliv, není považován za správného lupiče*“ (CAPLAN, 2000:189). „*Oblíbeným tetováním, který připomíná gangsterský styl života je slza vytetovaná pod okem. Tento symbol je tradičním symbolem života v gangu a v českém prostředí se jeho význam a interpretace z pravidla nemění. Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody nejčastěji uvádí, že se jedná o znamení ztráty blízké osoby či případně o důkaz realizovaného aktu pomsty*“ (VEGRICHTOVÁ, 2017:161).

Vězeňské tetování se vyznačovalo nízkou kvalitou, která byla z části zapříčiněna nedostatkem kvalitních nástrojů a barev. Tetovalo se „domácky“ vyrobenými nástroji (např. svázané jehly ke klacíku)

V Československu se vězeňským tetováním začali zabývat psychologové v šedesátých letech. Dospěli k názoru, že tetování si pořizují hlavně psychopaticky narušené osoby, které tíhnou k narcismu, exhibicionismu a sadismu nebo osoby nevyrovnané či labilní (RYCHLÍK, 2005:237).

4. Funkce tetování

Z historie a zdrojů od různorodých kultur je jasné, že tetování není jen pouhým zdobením těla. Například antropolog Konrad Spindler z Innsbrucku při pátrání po motivaci k tetování Ötziho popsal funkce tetování těmito slovy: „*Vytváření znaků na kůži lidského těla má buď psychologický význam, nebo praktický význam, přičemž oba významy se mohou překrývat*“ (RYCHLÍK, 2005, 41).

Martin Rychlík ve své knize Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla rozdělil tetování dle 8 základních funkcí, které má vykonávat. (Funkce rituální, estetická, magicko-náboženská, léčebně-preventivní, komunikační a identifikační, sociálně skupinová, statutárně hierarchická a funkce individualizační) (RYCHLÍK, 2005). Některé funkce se mohou navzájem překrývat, jelikož od žádné z nich nelze oddělit dekorativní funkci, jelikož zanechání „znamení“ na kůži je podstatou každé z nich. Tyto různé motivace k tetování se často váží na určitý region a místní kulturu.

a) Funkce rituální

Tato funkce se nejčastěji objevovala a stále se objevuje u kmenových společností, tedy „domorodců“. Tetování má znázorňovat nezapomenutelnou změnu či postoupení do vyššího stavu.

Podrobněji se studiem přechodových rituálů (rites de passage) zabýval francouzský etnolog Arnold van Gennep, který ve své práci poukázal na tři fáze samotného přechodu. První část je rituál odloučení od minulého stavu (preliminarita), následuje fáze prahovosti (pomezí-marge) a konečná třetí část je přijetí, sloučení (postliminarita). Jedinec je znovuzrozen a přechází tak do jiného stavu bytí (GENNEP 1997:73).

Součástí těchto rituálů je často i prožitek bolesti, který znázorňuje odolnost člověka. Kulturní antropoložka Victoria Ebinová dokonce uvádí, že na jednom z Markézských ostrovů se pro celoplošně potetovaného člověka uvádí termín ne' o-ne' o, což by se dalo přeložit jako „brečet po dlouhou dobu“ (EBIN, 1979:88-89). Rituálně – náboženské tetování bylo praktikované také v Číně a Japonsku, kde se rozšířilo také jako prostředek označování zločinců a trestanců (EBELOVÁ, 2012:39).

Potvrzení o tetování jako důkazu odolnosti přinesly i zprávy misionářů, které tvrdí, že jeden panovník Tonga měl údajně tatuáží pokryt celý žalud svého pyje, aby svému lidu demonstroval svou absolutní nevšímavost k bolesti (RYCHLÍK, 2005).

b) Funkce estetická

Tato funkce tetování se objevovala i v jednoduchých kulturách a nyní se stává ještě dominantnější. Tatuáž slouží jako ozdoba těla či zdůraznění dominantních rysů pohlaví. Muži zdůrazňují sílu, dravost, mužnost, ženy se naopak snaží vyjádřit něžnost, sexualitu. Klasik sociální antropologie Edward Burnett Tylor, napsal: „*Když se kůže tetuje, hlavní účel toho je nepochybně krása, jako když např. Novozélandčan se pokryje vzorky křivých čar, jakými by jindy okrášlil svůj kyj nebo člun, bylo pokládáno u ženy za hanbu, nemíti ústa tetována, neboť by lidé s ošklivostí řekli: Ona má červené rty*“ (BURNETT TYLOR, 1897:263). Estetický význam nemusí být pouze v pozitivním smyslu. Například u preliterárních společností často měl při bitvě zastrašit protivníka (často u Maorů).

c) Funkce magicko-náboženská

Magická tatuáž byla nejvíce používána v preliterárních komunitách. Nadpřirozený prvek je obsažen v preventivních a ochranných ornamentech. Často bývají zakreslena ochranná božstva, která souvisí s určitým druhem ochrany, či zvířata, která zpodobňují určitou vlastnost, kterou na sebe chce nositel přenést.

Principy této funkce rozebírá James George Frazer v knize Zlatá ratolest. Dle Frazera je určitý nadpřirozený prvek zastoupen hlavně v preventivních a ochranných motivech a ornamentech tetování. Symboly, které si nechal jedinec vytetovat, mohly odradit možné nebezpečí, měly mu dodat magických schopností nebo posílit ochranu božstva (FRAZER, 1994:166).

Užívání vytetovaných ochranných symbolů (amulet) přežívá stále například v Japonsku. Nechávací si je vytetovat hasiči, kteří udržují tradici tetování různých symbolů, jako například vodních živočichů (kapři, vodní draci), kteří jim mají dát sílu ochrany před ohněm. Používání magické funkce tetování by se dalo demonstrovat na kmeni Ainu (asi 300 let př. n. l.). Muži chodili na lov a aby se chránili před různými nehodami, nechali si vytetovat draka, který je měl chránit před mořskými příšerami a lidožravými rybami. Ženy ze stejného kmene si nechávaly tetovat okolí úst. Tetování se provádělo pomocí sazí, které už samy o sobě měly magický účinek a výsledek měl ženám zaručit věčné mládí (FIKSA,2011:44).

d) Funkce léčebně-preventivní

Mezi nejstarší funkce tautáže patří léčebně-preventivní. Úzce souvisí s předchozím tématem (funkce magicko-náboženská). Důkaz o této skutečnosti byl nalezen na již zmiňovaném Ötzim. Jeho početné tetování v oblasti kolem kloubů a významných

akupunktorních míst. Předseda německé společnosti pro akupunkturu Frank Bahr v roce 1998 prohlásil: „*Kdyby ke mně přišel dnes pacient s takovýmto rentgenovým nálezem, aplikoval bych mu akupunkturu v 80 procentech bodů, kde ji měl již Ůtzi*“ (RYCHLÍK, 2005:65) Tento poznatek by mohl vysvětlovat vznik samotného fenoménu tetování tím, že nejdříve šlo o léčebné či terapeutické postupy a až sekundárně o jiné funkce. V dnešní postmoderní společnosti se tato funkce spíše otočila. Lidé v tetování nevidí ochranu a pomoc, nýbrž naopak zdravotní rizika jako HIV, kožní alergie, atd. I proto je v České republice zakázáno darovat krev 1 rok od provedení tetování. „*Rozšířeným jevem se v poslední době stala tetováž. Je však třeba si uvědomit, že jde o narušení celistvosti kůže, které má všechna rizika kožního poranění, především krevní cestou přenosných infekcí*“ (MACHOVÁ, KUBÁTOVÁ, 2015:194).

e) Funkce komunikační a identifikační

Výraz, názor, pocit, postoj, přesvědčení... toto všechno může zahrnovat komunikační funkce. Prostředek nonverbální komunikace, který vypovídá o jeho nositeli. Identifikace pomocí tetování je známá již ze starého Řecka i Říma či starověké Mezopotámie. Nejčastěji se tak „cejchovali“ trestanci, otroci a vojáci kvůli dezerci. Filozof Platón chtěl tímto způsobem poznamenat vykradače svatyní po celém světě (RYCHLÍK, 2005:51).

f) Funkce sociálně-skupinová (subkultura)

Většina lidí patří k nějaké subkultuře. Subkultura to může být i méně nápadná. Ty více nápadné často využívají pro svojí identifikaci a vyjádření hrdosti na příslušnost k oné skupině tetování. V historii se takto projevovaly například křesťanské minority v Egyptě, domorodci v Súdánu a v Evropě bylo tetování nalezeno u francouzského revolucionáře Jeana Baptiste Bernadotta. Bernadott měl vytetováno na rameni „*Smrt tyránům*“ (FREMONT-BARNES, 2006:140). Dnes je tato funkce patrná například v prostředí fotbalových fanoušků a skinheadů.

g) Funkce statutárně hierarchická

Tetování může zároveň sloužit k odlišovacímu účelu. Podle druhu a početnosti tetování je možné určit společenský status a postavení. Tato funkce byla nejčastěji využívána v preliterárních společenství (např. v Polynésii) a nyní se vyskytuje například u tajných společností. O této funkci psal jako jeden z prvních etnolog Arnold van Gennep a dokládá tento proces na společnosti Areoi, která se skládala ze sedmi tříd a dle složitosti tetování se dalo rozeznat, ke které třídě určitý člověk patří (GENNEP, 1997 83).

Podobný systém „povýšení“ využívají některé odnože radikálních skinheadů (tíhnoucí k neonacismu). V roce 1995 zabil James Burmeister pár tmavé pleti, aby si vysloužil tetování pavučiny (NYTIMES, 1997).

h) Funkce individualizační

V současné době je tetování chápáno hlavně jako estetická záležitost, nicméně pokud má nějakou symboliku, je většinou snahou o vyjádření vnitřních pocitů a názorů. Snaha být individualitou a mít něco, co ostatní nemají. Například velmi častým motivem tetování je „čarový kód“. Již toto napovídá, že někteří lidé se cítí být jen součástí konzumního systému a tetování tak považují za možnost částečně se proti tomu ohradit.

Fakt, že díky stálosti tetování lze docílit i jakéhosi nejosobnějšího curriculum vitae, popsal lékař Otakar Nováček ve své knize Tetování a tetování z roku 1937. *„Mezi tetováním lze najít i obrazce neobyčejně kuriosní. Byla individua, která měla vytetována na těle celý svůj život v datech a symbolech“* (NOVÁČEK, 1937:22-23).

5. Subkultura

Subkultura vzniká odlišným systémem hodnot od hlavní kultury. „*Každá kultura zahrnuje menší subkultury, tedy skupiny lidí se společnými hodnotovými systémy na základě společných životních zkušeností a situací*“ (KOTLER, 2007:312).

Termín subkultura se v sociologickém pojetí vztahuje na specifickou skupinu, která je tvůrkyní a nositelem zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu, i když se podílí na fungování širšího společenství (SMOLÍK, 2010:32). Lze tedy tvrdit, že subkultura sdružuje lidi na základě určitého společného problému z nadřazené kultury a utvořením této subkultury si tato skupina hledá způsob pro jeho řešení či vyjádření názoru na něj. Příchodem do subkultury si jedinec vytváří vlastní pohled na realitu. Cohen toto popisuje jako přijetí referenčního rámce. Referenční rámec je souborem hodnot, které jedinec uznává a které odmítá, stejně jako způsob, jak dosáhnout určitých cílů a překonat překážky, s nimiž se setkává. Veškeré lidské konání je tedy motivováno snahou o dosažení určitých cílů a překonání možných překážek na cestě k jejich dosažení. Cíle, jichž chce jedinec dosáhnout, a prostředky, které užívá, jsou obsaženy v jeho referenčním rámci formovaném v průběhu socializace. Pokud tento rámec do značné míry odpovídá referenčnímu rámci ostatních lidí, kteří jsou v kontaktu s jedincem, je vše v pořádku (Cohen 2005, 15 cit. dle Smolíka 2010: 32).

Subkultura zároveň pomáhá realizaci jednotlivých osobností. Vlastnost, která by byla v majoritní kultuře například deviantní, se může stát v dané subkultuře výhodou a může tak posloužit pro dosažení uznání a pocit bezpečí. „*Subkultura jednoduše může usnadnit potřebu každého člověka někam patřit a mít zde slušnou pozici*“ (BEYER, 2002: 59)

Lidé, kteří jsou součástí nějaké subkultury, se vyznačují často např. typickým druhem oblečení, symboly, preferováním určité módní značky. Image je hlavní výsada subkultury tetování. Vstup do dané skupiny bývá podmíněn určitými pravidly. Nejběžnějším pravidlem bývá „dresscode“, ovšem některé subkultury vyžadují přísnější pravidla. Například pro vstup do Straight edge je hlavní neuzívat žádné drogy. Na tomto principu byla tato subkultura založena. Dále se k této askezi přidal i bojkot nadnárodních korporací. Téma Straight edge je velice široké a pro popsání této problematiky by byla potřeba celá nová bakalářská práce na toto téma. I samotní příslušníci Straight edge nejsou v názorech jednotní a subkultura se tak dále dělí.

V roce 2019 je na serveru Firmy.cz registrováno přes 320 tetovacích salónů (FIRMY.CZ, 2019). Subkultura tatérů a tetování je propojena se subkulturami, které se váží na hudbu či je pro ně typické expresivní vyjádření. Tetování u politicky radikálnějších subkultur bývá například u skinheads pavučina na ruce (viz kapitola Funkce tetování). U fotbalových chuligánů se vyskytují symboly klubů, či nenávistné nápisy a kresby oponenta. V mízním procentu se objevuje i svastika, tu však většina tatérů odmítá tetovat. Tetování je typické i pro subkulturu motorkářů. Při propojení s hudbou můžeme mluvit o subkultuře punku. Kulturně radikálnější punkeři preferují jednoduchá a symbolická tetování, která mají cíl provokovat. Z původního punku se vytvořila jeho další odnož v subkultuře, a to právě Straight edge (konkrétně z hardcore punku). Je těžké psát o S.E., jelikož sama subkultura není jasně vymezená a její hodnoty a principy jsou nastavené tak, že by za ně de facto neměl nikdo oficiálně vystupovat. Proto je těžké psát nějaké stanoviska. Pro S.E. je označující prvek křížek na předloktí. Tato subkultura se zrodila v USA, kde při vstupu do baru/klubu byli nezletilí označováni křížkem na předloktí, aby jim nebyl poskytován alkohol. Straight edge toto označení přejala, jelikož se distancuje od drog. Tetování je typické i pro subkulturu motorkářů. V USA a Anglii mají nejčastěji tetování lidé mezi 20-30-40 lety. Výzkum také ukázal, že mírně častěji se nechávají tetovat lidé s nižším vzděláním. Co se týče genderu, tak je zajímavé sledovat tuto tendenci lišící se v jednotlivých zemích např. Rusko, kde převažují muži a oproti tomu Anglie, kde převažují ženy (HOLMES, 2018).

V rámci subkultury se konají i různé kulturní a společenské akce. Zde dochází k vzájemné inspiraci a výměny „know-how“. Jednou z nejvýznamnějších událostí pro tatéry v České republice je Tattoo Jam Strakonice. Jaroslav Vácha, Karel Bouša a Marcel Chval založili ve Strakonících v roce 2003 tetovací studio Tattoo Club (inspirování ze svých cest po Barmě, Thajsku, Sumatře) a následně i Tattoo Jam Strakonice. Akce se stala celorepublikově významnou a sjíždějí se zde umělci z celé republiky i ze zahraničí. Jedná se o setkání fanoušků, tatérů, studií a prodejců (Final, Lucky Hazzard...). Celá akce je zaměřena hlavně na tetování, piercing a jiné tělesné modifikace. Na místě je možno nechat si pořídit tetování od umělců z jiných koutů republiky, zakoupit oblečení, literaturu a další věci, které s touto subkulturou souvisí.

Celý den probíhá zdobení kůže a seznamování se s novými technikami. Večer se pravidelně koná módní přehlídka (předvádění výrobků od účastnících se prodejců, ukázka tetování) a následně vyhlášení vítězů soutěže o nejlepší tetování. Soutěží zúčastněná studia s tetováním, které vytvořily na tomto setkání. Soutěž je rozdělena

do osmi kategorií (Tribal, Asia, Black&White, Old/Newschool, Big tattoo, Colour, Old, Best of show). Po vyhlášení probíhají doprovodné akce a zpravidla i koncert kapel ze sprátených subkultur (punk, hardcore, metal...). Tattoo Jamu se každoročně zúčastní přes 40 tetovacích studií. Akci podporuje město Strakonice, mimo jiné i tím, že poskytuje prostor v místním kulturním domě (BOUŠA, 2016;DRIVE, 2016).

Další významnou událostí je Tattoo Convention v Praze. Tato konvence se koná od roku 1998 v Praze a jedná se o první International Tattoo Convention v České republice. I přes opožděný rozvoj tattoo scény v České republice je tato událost jednou z nejstarších tattoo show v Evropě. Pravidelně se účastní přes 80 salónů (za každý salón jsou přítomni dva tatéři). Jedním z cílů zakladatelů Tattoo Convention bylo i změnit pohled obyčejných lidí na tetování a vyvrátit tak dogma, že tetování je „cech“ kriminálníků. Pravidelně se volí Miss Tattoo Convention Prague, která bývá z řad návštěvnic. Na události probíhají doprovodné programy jako módní přehlídka, food zóny, soutěže a jiné aktivity spojené s body artem. Na Tattoo Convention v minulosti vystoupili umělci jako A. Brichta, H. Zeťová, P.S.H., Prago Union Jen na Tattoo Convention Prague se za od roku 1998 nechalo potetovat přes 12 tisíc lidí (DRIVE,2017;TATTOO CONVENTION PRAGUE, 2018).

Tetování je také atraktivní v rámci publicistiky, a tak v dané subkultuře vznikají i tištěná média. Jedním z nejznámějších časopisů o tetování, který vychází v České republice, je Art magazín Tetování neboli Tattoo Art Magazín. Tento časopis je o tělesných modifikacích, hlavně o tetování a piercingu. Můžeme se zde dozvědět o lidech a jejich životním stylu. Nachází se zde i informace o historii tetování až po současnost – tato sekce vzniká z části i díky Martinovi Rychlíkovi, který je jedním z redaktorů. Art magazín píše reportáže nejenom z českých a světových konvencí, ale i z jednotlivých tetovacích studií. Díky této terénní činnosti magazín přináší zajímavé rozhovory s osobnostmi subkultury. V obrázkové příloze bývá veliké množství vzorů a motivů, které mohou sloužit jako inspirace pro potencionální zákazníky. Časopis tak přináší přehled o aktuálním dění a trendech v subkultuře. Tattoo art magazín začal vycházet v červnu roku 2000. Vychází nejen v České republice, ale i na Slovensku. V těchto zemích je také prvním časopisem podobného druhu, který zde začal vycházet. Tento časopis můžeme najít ve většině tatérských a piercingových salónech. Magazín je dvouměsíčník, konkrétně vychází každý sudý měsíc. Počet výtisků se pohybuje okolo 16 000, což je na tento typ časopisu relativně vysoké číslo. Počet stran bývá 68, z toho je část již zmiňovaná galerie. Cena je 99,- Kč. Redaktory časopisu jsou Petra Slavíková,

Pavel J. Hejátko, Jaromír Tichý a PhDr. Martin Rychlík. Tattoo art magazín funguje i online na stránkách (ŠMEHLÍK, Libor, 2019).

Dalším známým časopisem je Inked. Oproti Tattoo art magazínu a jiným českým časopisům se Inked více věnuje teoretické rovině a obsahuje méně grafického materiálu. Časopis spadá do kategorie lifestyle, nicméně hlavní téma bývá právě tetování. Články se věnují trendům a přináší celosvětový přehled vývoje tetování a jiných tělesných modifikací. Snaží se propojit tetování s odvětvím jiného umění. Stejně jako v Tattoo art magazínu zde vycházejí rozhovory s lidmi ze subkultury. Inked vychází v New Yorku a oproti jiným časopisům si striktně nedrží podobu. Mění se jeho publikace i zaměření. Pravidelně vychází jen ve Spojených státech, ale i čeští zájemci si ho mohou objednat přes internetové stránky inkedmag.com. Tento magazín doporučí i česká tatérská špička a dal by se v subkultuře označit za legendární. Redaktory jsou Jason Buhrmester a Joshua Clutter. Ředitelem redakce je Todd Weinberger. V týmu časopisu je přes 20 pracovníků. Inked vychází od roku 2003 a jeho cena je 6.99 \$. Obvyklý počet stránek je 96 (INKEDMAG, 2019).

Subkultura tetování pronikla do českých médií i přes projekt Vladimíra Brože (známý také jako Vladimír 518) Kmeny. Tento dokumentární cyklus mapuje současné městské subkultury. Tento projekt vychází ze stejnojmenné knihy, která vyšla v roce 2011. Cyklus má 16 dílů a každý se věnuje jiné subkultuře. Celkově se na tvorbě podílelo 10 režisérů. Každý díl má zhruba 30 minut. Kmeny byly vysílány v roce 2015 na ČT2 a prvním odvysílaným dílem byl Punk 4.3.2015. Sledovanými osobnostmi jsou v dílu Tetování Michal Burda z pražského Tribo tattoo, a Lucie Lišková, která dělá maskérku v České televizi. Michal Burda tetuje klasicky strojkem, zatímco Lucie Lišková v dokumentu zastupuje techniku handpoke. Tento díl mapuje osudy těchto tatérů a jejich tvorbu. Můžeme skrz dokument nahlédnout na jejich život a vztahy v subkultuře. (BROŽ, 2011) Díl o tetování režíroval Štěpán FOK Vodrážka (KMENY, 2019).

6. Jak se stát tatérem

Existuje více možností, jak se stát tatérem. Jednou z cest je sebevzdělávání a zkoušení si tetování i na sobě samotných, případně svých známých. Další z cest je zácvik v profesionálním studiu. Při této cestě se „novic“ učí od zkušenějšího tatéra. Výuka začíná pouhým pozorováním zkušenějšího, případně pomáhá čistit nástroje, holit zákazníky, uklízet atd. V této fázi zde pracuje zadarmo. Práci s tetovacím strojkem začíná „novic“ zkoušet na ovoci (nejčastěji pomeranč) a následně i vepřové kůži. Své první tetování si zpravidla nanese na sebe či na své známé. „*Občas tatérovi poslouží pro nácvik také některý z jeho přátel, který většinou náleží ke skupině tetovačů*“ (VALENTA, 2011:272). V neposlední řadě je možné absolvovat kurz pro budoucí tatéry, kde se nováček dozví vše potřebné. Tyto kurzy bývají akreditovány příslušným ministerstvem a na základě vydaného vysvědčení lze získat zaměstnání (Fiksa, 2011:37). Pro oficiální zahájení živnosti je nutné získat živnostenský list, jehož získání se řídí podle živnostenského zákona 455/1991 Sb. Tetování se řadí mezi služby živnosti ohlašovací vázané. Živnost spadá do činnosti porušování integrity kůže. Pod tuto kategorii spadá také piercing, nastřelování náušnic a permanentní make-up. Tatér tedy musí mít minimálně středoškolské vzdělání v lékařském oboru. Pokud toto tatér nemá, může mít vzdělání v rámci kosmetických služeb. V tomto případě si musí dodělat rekvalifikační kurz pro činnost porušování integrity lidské kůže. Většina tatérů však nemá ani jednu z těchto variant. Jsou proto nuceni projít rekvalifikačním kurzem, který stojí cca 25 000 Kč+ a tatér zde absolvuje 630 hodin. V kurzu jsou obsáhlé například základy hygieny, první pomoci, dermatologie, teorie tetování. Akreditaci pro právo školit tatéry uděluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nebo Ministerstvo zdravotnictví. Toto povolení dostaly i některá tetovací studie (např. TattooDragon v Brně, TattooZone v Praze) (VALENTA, 2011).

Se získáním znalostí a dostatečnou praxí si tatér může založit tetovací salón. Klientela se získává postupně, především kvalitou tetování, kdy spokojení zákazníci šíří pozitivní reklamu mezi další známé. Při získání stále a početné klientely si tatér může své zákazníky vybírat. „*Tedy již tatér zpravidla odmítá vypracovávat přání zákazníka, s kterými nesouhlasí (svastiky, loga korporací, anarchistická či jiná politická hesla apod.) a vybírá si též klienty (tzn. např. odmítání drogově závislých a nevábně zapáchajících zájemců o tetování)*“ (SANDERS, 2008:72).

7. Výzkumná sonda do života tatérů na Táborsku

Cíl empirické části

Cílem empirické části je popsat subkulturu tatérů, která se vyskytuje na Táborsku. Konkrétně se bude zabývat podněty k zahájení tatérské činnosti, jejich osobitým tetováním a jejich inspirací. Dále pak vnímáním tetování společnosti a jejich blízkého okolí. V neposlední řadě se pokusím popsat aspekty této subkultury a najít blízkost k jiným subkulturám.

Novodobé tetování má v České republice krátkou tradici, z části i kvůli komunistickému režimu. Prošlo tedy poměrně rapidním vývojem a tetování si muselo veřejnost získat až postupem času. Až v posledních letech je tetování přijímáno jako běžná součást lidského krášení a nikoli jako „cech kriminálního“. Tento proces probíhal pomocí medializace (filmy, hudební klipy...). Proto se pokusím popsat tatéry jako osobnosti, jejich vývoj a průkopnictví ve společnosti. Myslím si, že Táborsko je pro tento výzkum ideální variantou. I přes to, že Tábor není velké město, tak právě zde se vyskytovali jedni z prvních tatérů v České republice. Těmito průkopníky byli například Milan Viktorín alias Tattoo Viki a Hana Trnková alias Tattoo H.A.T.T. Milan Viktorín otevřel svoje studio v roce 1990 a byl pro svou tvořivost přezdíván Rembrandtem české tatérské scény. Jeho styl tetování je specifický tím, že tetuje tzv. „horkou jehlou“, tedy bez předkresleného motivu na kůži. Po revoluci se k Viktorínovi sjížděli učit i tatéři z ostatních koutů republiky. Hana Trnková tetuje se svým manželem od roku 1995 (TATTOO VIKI – Tábor, 2019).

Metodika práce a výběr respondentů

Pro sběr dat k praktické části mé bakalářské práce jsem zvolil kvalitativní výzkum formou polostrukturovaných rozhovorů, které jsou vhodnou metodou získání informací vzhledem k tématu mé bakalářské práce. Před položením otázek jsem vyzval respondenty, aby vyprávěli jejich cestu k tetování. Tato forma se mi zdála ideální a předešel jsem tímto případnému rámování informací jen podle následných otázek, které následovaly po vyprávění respondentů a sloužily tedy jako doplňující otázky. Rozhovory byly provedeny se sedmi respondenty. 4 rozhovory byly provedeny osobně a 3 přes sociální sítě. U respondentů, s kterými bylo složité najít společný volný termín, jsem zvolil rozhovor po sociálních sítích. Při rozhovoru jsem se nejdříve respondentů zeptal na jejich cestu k tetování a následnému vývoji.

Respondenty pro výzkum jsem vybíral tak, aby bylo zastoupeno více tatérských generací a stylů tetování. Část respondentů si sama vyžádala rozhovor v anonymitě, jelikož nemají tatérský kurz.

Tabulka 1 respondenti

Respondent	Bydliště	Pohlaví	Věk	Styl tetování	Délka praxe	Vzdělání
A	Planá nad Lužnicí	žena	22	henna, strojek	3	student VŠ
B	Tábor	žena	51	strojek	24	středoškolské
C	Tábor	žena	42	strojek	5	odborná SŠ
D	Tábor	muž	22	strojek	2	student VŠ
E	Sezimovo Ústí	muž	22	handpoke	4	středoškolské s maturitou
F	Tábor	muž	23	strojek	29	odborná SŠ
G	Soběslav	žena	27	strojek	5	středoškolské

Zdroj: vlastní zpracování

7.1. Doba aktivní činnosti a důvod tetovat

Jako důvod pro počátek činnosti všichni respondenti uvádí, že umění je zajímalo již dříve a se silicí touhu se realizovat začali tetovat. Respondent A uvádí, že s tetováním začal na gymnáziu tím, že si řekl „*že by bylo fajn, kdyby ty moje čmáranice už nikdy nešly smazat*“. Tetuje již třetí rok. Nejdříve začínal s hennou (viz kapitola Tetování), a poté přešel na tetování. Respondent B tetuje od roku 1995. Respondent C tetuje pátým rokem. Respondent D tetuje od roku 2014 a říká, že začal tetovat, jelikož chtěl nějakého koníčka a k tetování měl vždycky blízko, jelikož už od mládí chodil na punkové koncerty a obdivoval odvahu lidí si nechat něco vytetovat. Respondent E tetuje druhým rokem a přivedla ho k tomu obliba kultur, které měly tetování jako tradici. Jako jednu z těchto kultur zmiňuje Maury a celkově Oceánii. Respondent F přikládá historku, že ho ovlivnilo, když v hospodě viděl potetovaného muže, a to jeho i celou hospodu oslnilo. „*Ještě za totáče jsme seděli s bandou v hospodě a u baru stál obrovský pokérováný chlap. Celá hospoda na něj zírала a já taky. Hned jsem to chtěl dělat*“ Respondent G tetuje 5 let.

K tetování ho přemluvil respondent A, jelikož viděl jeho talent při vytvoření plakátu na místní kulturní akci.

7.2. Vypracování se na vrchol, úroveň českých elitních tatérů

Respondenti se shodují, že pro vypracování se do české tatérské elity je nezbytná praxe a trpělivost. Současně dodávají, že je nutné být otevřen jiným stylům a neustále se zdokonalovat. Respondenti tatérskou elitu vnímají podle reputace (cca 15 tatérů). Novodobím měřítkem by mohl být počet odběratelů na sociálních sítích. Zde je ale problém, že část tatérů tyto média nevyužívá. Respondent A mluví i o nutnosti konkurence. Co se týká jakéhosi „žebříčku“ top tatérů, tak odpovídá, že je těžké srovnávat špičkové tatéry. *„Každý tatér má totiž vlastní styl a stejně tak každá osoba/zákazník preferuje něco jiného“*. Respondent B zmiňuje, že vypracování se na vrchol bylo při počátku jeho tatérské kariéry mnohem lehčí, jelikož chyběla konkurence. Dnes je zase potřeba se učit od mladých tatérů. Oproti respondentovi A respondent B říká, že se tatérská elita dá poznat na tatérských srazech (tzv. konvencích). Česká tatérská scéna je podle respondenta B na velmi dobré úrovni a celosvětově konkurenceschopná. Respondent A zmiňuje, že česká špička neustále cestuje po světě a tetuje i v salonech v cizích zemích. Respondent E si myslí, že pro vypracování se na vrchol je nutné se zúčastňovat tatérských konvencí – vidí zde konkurenci a ví tedy, na čem má zapracovat. *„Pokud má někdo ambice být top tatérem, tak by měl vycestovat a učit se i zahraničí.“* Respondenti D a E říkají, že nemají ambice stát se elitním tatérem, jelikož nechtějí být ani tatěři z povolání. Respondent F vnímá tvořivost jako nutnou pro vypracování se na vrchol. *„Určitě nějaký talent a velká tvořivost, bez toho tetovat nejde.“* Respondent G říká, že v dnešní době je nutné zveřejňovat vytvořené tetování na sociálních sítích a jako výhodu vidí pobyt v Praze.

7.3. Význam tetování – jen estetický?

Respondent A na otázku významu tetování, krom estetického, uvádí *„Ano i ne. Tetování je součástí lidského těla, nejde vygumovat. Patří to k vašemu osobnímu stylu, ale názor, že tetování musí mít nějaký hlubší význam, neuznávám“*. Respondent C vidí něco víc již v tetování jako takovém, jelikož ho miluje a plně naplňuje. Respondent E říká *„Do každého tetování vkládám vlastní energii. Znamená pro mě propojení těla a ducha“* - Respondent D vnímá tetování jako způsob vyjádření. Hovoří zvlášť o vnímání tetování z pohledu tatéra i z pohledu zákazníka. Z pohledu tatéra pro něj tetování znamená

zaznamenávání osudů a zanesení části osobnosti na kůži. Pro potetovaného zase tetování znamená sebevyjádření a zvýraznění osobnosti. Toto dokládá tvrzením, že když někdo vidí jeho tetování, tak už každý zhruba ví, co je zač. Respondent F vnímá tetování jako rituál „*Pro mě osobně je to takový rituál. Člověk musí mít už pořádnou motivaci, aby si nechal něco zvětšit.*“ Respondent G zmiňuje sexualitu tetování a zvýšení atraktivity.

7.4. Druhy zákazníků a typický zákazník, důvod pro odmítnutí zákazníka

Respondenti A, D a E mají tetování jako koníček a zákazníky tak sbírají hlavně ze své věkové kategorie (20-30 let). Zákazníci respondenta A si u něj nechávají nejčastěji dělat první tetování. Jeho dalšími častými zákazníky jsou mladé matky, které si nechávají vytetovat jména svých dětí. Typický zákazník se dle respondenta B a E nedá pospat. Zákazníci jsou napříč celou společností, věkem i genderem (toto popírá výzkum Medium Corporation, viz kapitola Subkultura). Je i poměrně časté, že zákazník nechá kompletní tvorbu na tatérovi, jelikož zná jeho tvorbu a důvěřuje mu. Pro respondenta C je typický zákazník ten, který chodí často a ví, co chce. Jako druh zákazníka ještě zmiňuje nejisté lidi, kteří to nakonec dotáhnou do konce. Dle respondenta F převládají celkově zákazníci, kterým je 20-30 let. Nicméně i vzhledem k věku respondenta F je jeho klientela z velké části tvořena starší generací. Důvod pro odmítnutí zákazníka mají všichni tatěři stejný, a to nacistické symboly. Respondent A však s nadsázkou dodává, že peníze jsou peníze. Shodně by respondenti odmítli i tetovat děti a mladistvé bez povolení od rodičů. Pokud klient není starší 18 let, v České republice je nutný písemný souhlas, popřípadě doprovod, rodičů či zákonného zástupce. Minimální věk pro tetování je v každé zemi jiný. V Evropské unii většinou platí, že tetování je možné od 16 let se souhlasem rodičů (například Chorvatsko, Rakousko), běžná povolená hranice je 18 let (například v Německu, Dánsku, Finsku nesmí být tetována osoba mladší 18 let (PAPAMELETIOU, ZENIÉ, SCHWELA, 2003).

Respondenti B a C by odmítli lidi, u kterých si myslí, že by z toho nebyli nadšení (např. nejistota, přemlouvání od partnerů). Respondent A netetuje lidi s vysokým egem, kteří to dávají najevo. Zmiňuje, že jednak se těmito lidem ještě zvýší ego a za druhé s tímto člověkem tráví nemalý společný čas a bylo by to nepříjemné „*Netetuju takový ty machry, kteří jsou namyšlený už i tak a s tetováním mají ještě větší ramena.*“ Respondent E tvrdí, že zatím zákazníka odmítnou nemusel, to si ale vysvětluje hlavně nízkým počtem klientů (tetuje průměrně 2 zájemce za měsíc). Respondent D uvádí, že jeho typický zákazník je

20-30 let starý a chodí na různé koncerty, hlavně punkové. Na těchto událostech také respondent D shání klientelu. Typický zákazník pro tetování jako takový se dle něj také nedá specifikovat. Respondent F dodává: „Většinou to bývají svobodomyšlní lidé, nevím, jak to lépe popsat. Tetovat jsem odmítnul několikrát. Tetování je pro mě symbolické a nechci, aby ho měl každý trouba.“ Průměrnému zákazníkovi respondenta G je 30 let a již má jedno a více tetování. Zákazníka odmítne na základě vybraného motivu (obtížné ztvárnění, nebyl by spokojen s finální verzí).

7.5. Gender a vzdělání tatérů a jejich zákazníků

Všichni respondenti shodně sdělují nutnost absolvování kurzu. Zároveň zmiňují vysokou cenu kurzu (cca 35 tisíc Kč). Kvůli této vysoké ceně a nízkým tatérským ambicím zůstali respondenti A, D, E u tetování „na černo“ a mají ho tak pouze jako koníček (pro získání živnostenského listu je nutné absolvovat kurz a odpracovat určitou dobu v tatérském studiu pod dohledem již „hotového“ tatéra. Respondent B říká, že začal tetovat v době (1995), kdy republika nevěděla, co s tatéry dělat a pod kterou živnost je zařadit, a tak bylo nutné se několikrát přeškolit. V kurzu se učí nezbytné věci, jako práce s barvou, první pomoc, základy zdravotnictví (např. reakce kůže). U genderu odpovídají všichni shodně, že gender je v tetování vyrovnaný – jak u tatérů, tak u jejich zákazníků. Co se týká vzdělání tatérů, tak by to přirovnali ke klasickému rozložení v populaci. Respondent A říká „Nemyslím si, že by tetování přitahovalo o něco víc třeba vyučené. Je to prostě široká škála.“ Respondent B přidává poznatek, že v dnešní době začínají více tetovat ženy. Přesný poměr tatérů a tatérek neexistuje. Tento údaj nelze upřesnit i vzhledem k velkému počtu neoficiálních tatérů. Respondent G tvrdí, že jako zákazníci převládají ženy a vybírají si jednoduché motivy, převážně na viditelná místa. O genderu tatérů říká „Mám pocit, že oficiálních tatérů je víc chlapů, ale holky si zas víc tetují doma pro zábavu“.

7.6. Inspirace ze zahraničí

Respondent A se nechává většinou inspirovat asijskými tatéry. Zdůvodňuje to tím, že mu imponují barevná a extravagantní tetování, do kterých se nebojí jít hlavně tatěři v Asii. Respondent C největší vzor vidí v ukrajinském tetování a dodává, že tam je veliký rozdíl v úrovni (ukrajinské tetování se vyznačuje symbolikou a plošnými realistickými motivy). Respondent B nevedl jako jediný inspiraci ze zahraničí, ale z České republiky. „Inspirací pro mě je respondent F, který tetuje také v Táboře. V tu dobu tu ani nikdo jiný

nebyl. Nepoužíval předlohy, a i přes to byly jeho kresby neuvěřitelné“. Dodával mu inspiraci hlavně v začátcích. Nyní již vyložený vzor nemá. Respondenti E a D inspiraci v zahraničí nehledají. Respondent E však velmi sleduje a obdivuje tetování v Oceánii a v Rusku, ovšem jako inspiraci by to nenazval. Respondent D říká, že inspiraci nebere nikde. Tetuje jen to, co ho napadne nebo mu zákazník řekne. Dle jeho slov nemá ani ambice na složitější tetování. Respondent G uvádí jako jedinou inspiraci českého tatéra, který má pseudonym Musa.

7.7. Jak se stát tatérem

Respondenti shodně informují o kurzu pro tatéry, který trvá zhruba 3 měsíce a stojí cca 30 000 Kč. Dle respondenta A je kreslení na papíře ta nejjednodušší a zároveň nejdůležitější část. Je nutné si nechat poradit od zkušenějších a postupně sbírat poznatky a zkušenosti. Začít s jednoduchými věcmi a následně se vypracovávat. Respondent A nemá dosud tatérský kurz, z důvodu financí a časových možností. Respondenti D a E kurz nemají, jelikož nechtějí tetovat profesionálně. Respondent C uvádí, že je nejdůležitější chtít a být zodpovědný. Respondent B začal tetovat v době, kdy republika, tehdy mladá, nevěděla, co s tatéry dělat. Kurzy se vytvořily až déle. Vzpomíná si, že úřady nevěděly, kam tuto živnost zařadit. Bylo nutné se tedy několikrát přeškolovat, a poté absolvovat i kurz. Zároveň dodává, že mladí tatéři to mají v tomto těžší – musí absolvovat drahý kurz, a poté ještě 3 roky pracovat pod „starším“ tatérem v jeho salonu. Respondent D říká, že u něj „jak se stát tatérem“ znamenalo jen pár potetovaných vepřových kůží. Dle respondenta G je potřeba dávka odvahy, jelikož jde o nenávratnou věc.

7.8. Tatéři a politika, vnímání veřejnosti a blízkého okolí

Respondenti se shodují, že v dnešní době je tetování de facto společensky přijímané a je patrná změna k lepšímu z dřívějších dob. Respondent B začal tetovat v 90. letech, a jelikož byla v živé paměti národa amnestie, tak v tu dobu každý viděl tetování jen ve spojitosti s kriminalitou. Tento pohled nejdříve měla i jeho rodina, ovšem posléze pohled na tetování změnili a část rodiny (bratr, matka) se dokonce nechala potetovat od samotného respondenta. Dodává, že v dnešní době má tetování již jinou pozici. Potetování jsou například i doktoři, to dříve bylo nevídané. Respondent C se k této otázce vyjadřuje jen tím, že se snaží se všemi vycházet. Dle respondenta D má většina tatérů jakési sociální citění, ale specifikovat to více neumí a ani nechce. Jelikož tetování je dle něj i o této svobodě. V jeho blízkém okolí je tetování vnímáno kladně a neseťkal se kvůli

němu s problémy. Respondent E říká, že politiku neřeší vůbec. Vnímání veřejnosti a jeho blízkého okolí je pozitivní, jelikož se pohybuje mezi mladými lidmi. Rodina nejdříve na tetování nahlížela skepticky, nyní je však potetovaná i část jeho rodiny (matka, bratranec, sestra), podobně jako u respondenta B. Respondent F se vyjádřil takto „*Tatěři a politika by se neměli spojovat. Myslím, že i na tomto je založena tato subkultura*“. Respondent G se k politice nechce vyjadřovat. Okolí ho vnímá pozitivně, kromě babičky.

7.9. Osobní styl každého tatéra, předělávání tetování

Respondenti se shodují, že každý si časem vytvoří vlastní styl tetování. Respondent A vidí rozdíly hlavně u elitních tatérů. „*Rozdíl může být již v metodě tetování. Někdo preferuje strojek a někdo například handpoke*“. Část tatérů nejdříve kůži jemně nařízne malými žiletkami a až poté přijde na řadu barva. Další rozdíly mohou být v užívání barev, postupně se striktně používaná černá barva mění ve více barevné obrazce. Vzory mohou být například abstraktní či geometrické. V tomto je riziko, že většině zákazníků se nebude líbit styl tatéra. „*Proto si většina lidí nechá vytetovat něco svého a nenechá tvořivou část na tatérovi.*“ Respondent B má oblíbené „vzdušné“ tetování (menší plochy, jednotlivé a nenavazující obrazce). Nebaví ho vytvářet tzv. „tribal“ (vzory inspirované domorodými kulturami), jelikož je to rutina. Ovšem finální estetický vzhled se mu líbí. Raději vytváří barevná tetování. Respondent C se k předělávání tetování (např.: po jiných tatérech) staví negativně, nicméně je dělá. Respondent A tetování také předělává, ale většinou je předělá kompletně. Respondent D tvrdí, že osobní styl tatéra se často ani neprojeví, jelikož většina zákazníků přijde s vlastním návrhem a tatér pak nemá prostor pro seberealizaci. K předělávání tetování se vyjadřuje pozitivně, dle jeho slov na to má každý právo. Zatím však po nikom tetování nepředělával, a dodává „*Tetování jsem teda nepředělával a doufám, že ty moje tetování také nikdo nepředělává*“. Předělání je v dnešní době ale poměrně časté, což je přímá úměra vysokého počtu tetování, logicky tedy musí být i více předělávek. Respondent E také zatím žádné tetování nepředělával, jen jedno tetování zabarvil. Toto si vysvětluje tím, že mu lidé nevěří v kvalitě tetování, zvláště když už jedno pokažené mají. Dodává, že tetuje handpokem, čímž se trochu liší od většiny. Respondent F tetování nepředělává, jelikož ho na tom baví ta tvořivost. Respondent G říká „*Když si vybíráš tatéra, tak to není jen o stylu kérek. Je to i o tom, jak ti sedne ten tatér...to je důležitý.*“

7.10. Ekonomika tetování, budoucnost tetování a technologií

Všichni respondenti uvádí finančně náročné začátky. Již samotný tatérský kurz je drahý. Následné nutné vybavení salónů se pohybuje od 300 000 Kč až do 500 000 Kč. Nároky se postupně zvyšují i ze strany hygieny atd. Respondent B tetuje již delší dobu a dodává, že starší salóny mají často na vybavení výjimku. Mezi vybavení salónu patří např.: lehátko, zdroj, strojek (cena strojku se pohybuje v řádech desítek tisíc korun). Samotné náklady na jednotlivé tetování nejsou nikterak veliké (např. barva, jehly, rukavice, kalíšky na barvu). návratnost je tedy poměrně rychlá. Respondent A říká: *„Náklady na tetování jako takové jsou minimální. Zákazník platí hlavně za čas tatéra a jeho tvořivost.“* Respondent B zmiňuje, že se velmi liší cena mezi městy. Hlavně v Praze může být totožné tetování 2x i 3x dražší než v Táboře. (např. dražší pronájem prostorů, širší klientela). Respondent E má tetování jako brigádu. Věří, že profesionální tatéři mají celkem slušný příjem. Respondent D říká, že tetuje na černo a od zákazníků si tak bere pouze náklady na barvy, jehly a nepohrdne pivem. Budoucnost tetování si netroufne odhadnout. Dle něj je možné, že se tak v budoucnu budou oddělovat/označovat větší skupiny lidí, např. dělníci. Respondent B v budoucím vývoji technologií, které užívají tatéři, vidí možnost zlepšení v užívání strojků bez drátu. *„Doufám, že nenastane doba, kdy tetování bude dělat instantně nějaký laser“* (doposud se laserem tetování jen odstraňuje). Tetování je dle respondenta i v tomto vztahu zákazník – tatér. Tento vztah doplňuje i bolest, o které to také je. Respondent F říká, že je již stará generace a technologii již měnit nehodlá. Respondent G vidí budoucnost tetování v návratu ke kořenům. *„Lidi si začnou zas uvědomovat odkud jsou a myslím, že budou častější motivy související s jejich původem. To, že si někdo dá svoje jméno na ruku v čínských známkách už naštěstí mizí.“*

7.11. Subkultura tatérů v Táboře, setkávání, spolupráce, autority subkultury

Respondent A většinu času tráví mimo Tábor, jelikož studuje vysokou školu v Brně. Je tedy v kontaktu jen s mladými tatéry po sociálních sítích. Jednou z mála možností se setkat jsou společné konvence. Respondent B se s místními tatéry setkává, ovšem nesházejí se všichni. Některé salóny mají bližší vztahy a navzájem se setkávají častěji a pomáhají si (např. výměna barev) Respondent C také uvádí, že se s ostatními tatéry setkává a je za to moc vděčný, jelikož dle jeho slov *„každá rada dobrá“*. Tuto otázku

o setkávání doplním tím, že o mém výzkumu a tvorbě rozhovorů se většina tatérů dozvěděla dříve, než jsem je kontaktoval. Respondent E uvedl, že jako autoritu subkultury vnímá respondenta F. Respondent D se s ostatními tatéry také stýká, hlavně ale s mladými. O vzájemné inspiraci říká, že funguje spíše mezi ostatními tatéry, jelikož od něj se inspirovat ničím nedá. Autority subkultury vyloženě nevidí, vše je spíše na kamarádké bázi. Respondent E se také stýká hlavně s mladšími tatéry. Kdyby měl ale říci jednu autoritu, tak řekne respondenta F, jelikož je to dle něj česká legenda tetování. S respondentem F se však nezná. Respondent F se s ostatními také setkává. Autority nějak nevnímá, jelikož, stejně jako u politiky, tato subkultura je tak nastavena. Respondent G zmiňuje, že je z menšího města 20 km od Tábora, a tak spojitost s tábořskou scénou tolik necítí.

7.12. Blížkost tatérů k jiným subkulturám

Respondenti shodně uvádějí, že si část širší veřejnosti věří v napojení tetování k drogám a kriminalitě. Respondent A uvádí, že je to hlavně předsudek starších lidí. Toto dogma vychází z blízké minulosti, kdy potetování byli hlavně právě kriminálníci. Respondent A vyloženou blízkost k jiné subkultuře nevidí. Tetování není podmíněné posloucháním punku či ježděním na motorce. Potetovaný nemusí mít ani další úpravy jako třeba piercing či dredy. Naopak může klidně studovat medicínu. Respondent C jen uvedl, že drogy nesnáší. Respondent B hovořil sám za sebe a svoji spojitost s jinými subkulturami. Blížkost vidí určitě v hudbě. I on sám je hudebníkem. Toto napojení může být určeno uměleckým cítěním. Respondent D vidí jasné propojení tetování a hudby. I on sám se k tetování dostal přes punk. Drogy odmítá, pokud tím nemyslíme i pivo. Respondent E vidí také propojení s hudbou a právě punkem. Drogy odmítá, stejně jako ostatní respondenti. S respondentem D souhlasí s oblibou piva a přidává cigarety a marihuanu. Při marihuaně se vrací k otázce o inspiraci a uvádí právě ji. Respondent F říká „*Jako mladý bych tady na to odpovídal dlouho. Nyní už to tak nevidím a necítím*“. Respondent G cítí spojitost s hudbou, jelikož se i přes hudbu dostal k tetování. „*Mám rád výstřední hudbu a show. O tom je i tetování.*“

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo přiblížit fenomén tetování, který pronikl téměř do každého koutu světa. Toto přiblížením mělo posloužit k lepšímu pochopení subkultury tatérů.

V teoretické části jsem se zabýval vývojem tetování až do současnosti, včetně vzniku termínu tetování a jeho českými synonymy. V dalších kapitolách je popsána historie tetování od šamanských praktik, přes symboliku námořníků a vězňů, až po novodobé dějiny. Díky poznatkům víme, že hlavně preliterární společnosti (kmeny) využívají u tetování primárně jiné funkce, než li estetické (například rituální či statutárně hierarchická). Byl nastíněn význam tetování současnosti nejen jako estetické záležitosti, ale je zmíněna i funkce tetování jako odkazu na dané subkultury. V neposlední řadě můžeme v teoretické části najít „co je to subkultura“ a jaké specifika má subkultura tatérů, jejich každoroční události, časopisy, ale i odkaz na jiné dokumenty o tetování. V práci můžeme najít i informace, jak se stát oficiálním tatérem a jak tuto cestu vnímají mladí tatéři.

Cílem praktické části bylo zkoumat tatéry na Táborsku. Jejich hodnoty, postoje, motivaci, a také vztahy uvnitř subkultury v této oblasti. Pro výzkum byli vybráni tatéři různého věku, pohlaví, různých zkušeností a vzdělání, aby bylo dosaženo komplexního přehledu. Vzrůstající trend tetování se projevil i zde, a to velkým počtem mladých tatérů. V praktické části se dozvídáme, jak tatéři vnímají svoji činnost a co jim přináší. Výzkum byl prováděn polostrukturovanými rozhovory s tatéry na Táborsku. Od respondentů jsme se dozvěděli, že Tábor byl „podhoubím“ novodobého českého tetování a v tomto ohledu může konkurovat Praze a dalším větším městům. V Táboře byl otevřen jeden z prvních salónů v České republice. Tetovací salón Viki Tattoo zakládal Milan Viktorín v roce 1990. (Tattoo Viki,2019) Tatéři na Táborsku se inspirovali od ukrajinských a asijských tatérů. Z českých tatérů byl jako vzor označen Musa (Lukáš Musil–známý tatér, který se proslavil svým abstraktním tetováním) a Milan Viktorín. Dále bylo zjištěno, že tatérská scéna na Táborsku „žije“ a je ve vzájemném kontaktu. Některé salóny mají dokonce navázanou spolupráci a pomáhají si (např. výměna barev, rady, inspirace). Tetování jako pomůcku při hledání partnerů uvedl jen respondent G. Při hledání tatérů se ukázalo, že vzniká velmi silná generace mladých tatérů, která často volí neoficiální cestu tetování a tetuje pro svou zábavu doma. Jeden z cílů bylo zjistit hodnotové postoje tatérů,

ke kterým se tatěři vyjadřovali hlavně s odporem k neonacismu a egoismu. Z výzkumu je patrná jistá spojitost subkultury tatérů s hudbou a jinými druhy umění.

V době, kdy jsem začal tuto bakalářskou práci vytvářet, jsem se domníval, že tetování je momentálně na svém vrcholu. Nicméně po dokončení této práce a po uskutečněných rozhovorech se mi zdá, že potenciál tetování je ještě daleko větší. K tomuto přesvědčení mě vede vidina mladé generace tatérů, která již překonala všechna společenská kliše a dále posouvá hranici. Zde by se nabízela otázka, co s tetováním provede vývoj technologií. Jak již respondent B naznačil, je možná robotizace tetování. V tomto vidím prostor pro další zkoumání. Současně vyvrátili můj osobní pocit o zanikajících subkulturách, jelikož projevíli silné cítění ke své subkultuře. Zpětně vidím, že jsem se nedostatečně věnoval genderu a mohl jsem tuto otázku doplnit o konkrétnější (např.: jiné motivace stát se tatérem pro ženu a muže, specifická poptávka po motivech od muže/ženy). V tomto je prostor pro další možné bádání.

Seznam použité literatury

1. 518, Vladimír a Karel VESELÝ, 2011. *Kmeny: současné městské subkultury*. Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3.
2. 518, Vladimír, 2013. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. Praha: Bigg Boss & Yinachi. ISBN 978-80-903973-8-5.
3. 518, Vladimír, 2016. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. Praha: BiggBoss. ISBN 978-80-906019-9-4.
4. ABDOYAN, Brenda, 2012. *Teachyourselfhennatattoo: makingMehndi art witheasy-to-followinstructions, patterns, and projects*. East Petersburg, PA: Design Originals. ISBN 9781574214147.
5. ANGEL, Elayne, 2009. *The piercing bible: the definitiveguide to safe body piercing*. Berkeley, Calif.: CelestialArts. ISBN 1580911935.
6. BOUŠA, Martin, 2016. XIII. tattoo jam. *Facebook.com*[online]. ©2016 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/events/d%C5%AFm-kultury-strakonice/xiii-tattoo-jam/941874562515872/>
7. DRIVE, 2016. Drive #92.1 XIII. Tattoo Jam – Strakonice. *Youtube.com* [online]. ©2016 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ms7QIv3F-bA>
8. DRIVE, 2017. Drive #151.3 TattooConvention Prague 2017 - Tetovací festival *Youtube.com* [online]. ©2017 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=miFonkTIDx4>
9. EBELOVÁ, Kateřina, 2012. *Maska v proměnách času a kultur*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2470-6.
10. FIKSA, Radomír, 2011. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: BodyartPress. ISBN 978-80-87525-00-5.
11. FRAZER, James George, 1994. *Zlatá ratolest: magie, mýty, náboženství*. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0488-0.
12. HÁLA, Jaroslav a Petra SOUDKOVÁ, 2002. *Jak mluví čeští vězni: místo a úloha vězeňského argotu*. Praha: Vězeňská služba České republiky. ISBN 80-238-9463-3.

13. HOLMES, Anisa, 2018. Who has the most tattoos? It's not who you'd expect. *Medium.com* [online]. ©2018 [cit. 2019-04-01].
Dostupné z: <https://medium.com/daliaresearch/who-has-the-most-tattoos-its-not-who-you-d-expect-1d5ffff660f8>
14. INKEDMAG, 2019. News. *Inkedmag.com* [online]. ©2019 [cit. 2019-04-01].
Dostupné z: <https://www.inkedmag.com>
15. JIREČEK, Konstantin Josef, 1876. *Dějiny národa bulharského*. Praha: B. Tempský.
16. KMENY, 2019. Tattoo. *Kmeny.tv* [online]. ©2019 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <http://kmeny.tv/tattoo>
17. KOTLER, Philip, 2007. *Moderní marketing*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1545-2.
18. KOVALČUK, Michal, 2002. *Hardcore není jenom hudba: Pokus o portrét jedné alternativní subkultury*. Masarykova univerzita. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Pert Macek, Phd.
19. MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ, 2015. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5351-5.
20. MAREŠ, Miroslav, Marek SUCHÁNEK a Josef SMOLÍK, 2004. *Fotbaloví chuligáni: evropská dimenze subkultury*. Brno: Centrum strategických studií.
21. MILLER, Jean-Chris, 1997. *The body art book: a complete, illustrated guide to tattoos, piercings, and other body modifications*. Berkleytrade pbk. ed. New York: BerkleyBooks. ISBN 042515985X.
22. NYTIMES, 1997. Ex-G.I. at Fort Bragg Is Convicted in Killing of 2 Blacks. *Nytimes.com* [online]. ©1997 [cit. 2019-04-01].
Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1997/02/28/us/ex-gi-at-fort-bragg-is-convicted-in-killing-of-2-blacks.html>
23. Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Praha: J. Otto, 1889.
24. PAPAMELETIOU, Demosthenes, ZENIÉ, Alexandre and Dieter SCHWELA, 2003. Regulatory review on the safety of tattoos, body piercing and of related practices. European Commission. *Europa.eu* [online]. ©2003 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z:

- http://ec.europa.eu/consumers/archive/cons_safe/news/eis_tattoo_reg_052003_en.pdf
25. RYCHLÍK, Martin, 2005. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-780-6.
26. RYCHLÍK, Martin, 2009. Kůže jako amulet. *Koktejl*. 2009, č. 6, s. 10. Dostupné z <http://www.antropologieumeni.unas.cz/TXT/rychlikkoktejl.pdf>
27. RYCHLÍK, Martin, 2014. *Dějiny tetování*. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-3286-5.
28. SAWYER, Sarah, 2007. *Body piercing and tattooing: the hiddendangersof body art*. New York: Rosen Pub. ISBN 978-1-4042-0947-3.
29. Seznam. *Firmy.cz* [online]. 23.4.2019 [cit. 2019-04-23]. Dostupné z: <https://www.firmy.cz/Remesla-a-sluzby/Sluzby-pece-o-telo/Tetovaci-a-piercing-salony>
30. SMOLÍK, Josef, 2010. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2907-7.
31. SMOLÍK, Josef, 2017. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-498-8.
32. SPINDLER, Konrad a Vladimír SALAČ, 1998. *Muž z ledovce*. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0704-9.
33. ŠMEHLÍK, Libor, 2019. Novinky. *Tetovani.com*[online]. ©2019 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <http://www.tetovani.com>
34. ŠNAJDR, D.: Společensko-medicínské aspekty tetování v současné společnosti. In *Praktický lékař*, 64, 1984
35. *Tattoo Art Magazine* [online]. 2019 [cit. 2019-04-24]. Dostupné z: <http://www.tetovani.com/archiv.php?rok=2019&cislo=01>
36. TATTOO CONVENTION PRAGUE, 2018. Domů.*Tattoo-convention.cz*[online]. ©2018 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <http://www.tattoo-convention.cz/>
37. TATTOO VIKI – Tábor, 2019. Hlavní stránka. *Facebook.com*[online]. ©2019 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/TATTOO-VIKI-T%C3%A1bor-380928575575/>

38. TED-ED, 2014. The historyoftattoos - Addison Anderson. *Youtube.com*[online]. ©2014 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=MYn15yDBvxM>
39. TYLOR, Edward, 1889. *Primitive culture; researches into the development of mythology, philosophy, religion, language, art and custom*. New York: H. Holt and company.
40. VALENTA, Milan, 2011. *Dramaterapie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3851-2.
41. VÁLKA, Jan, 2017. *Nos neschováš, aneb, Vše o nose*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0304-1.
42. VAN GENNEP, Arnold, 1997. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-178-6.
43. VEGRICHTOVÁ, Barbora, 2018. *Symbolika kriminálního tetování*. Plzeň: Vydanatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 9788073806934.

Seznam příloh

Příloha č.1 – Vzor dotazníku pro respondenty

Příloha č.2 – rozhovor s respondentem A

Příloha č.3 – rozhovor s respondentem B

Příloha č.4 – rozhovor s respondentem F

Příloha č.5 – titulní strana časopisu Inked (duben 2017)

Příloha č.6 – titulní strana časopisu Tattoo Art Magazine (únor,březen/2019)

Příloha č.7 – práce respondenta B

Přílohy

Příloha č.1 Vzor dotazníků pro respondenty

- 1) Doba aktivní činnosti a důvod k tetování

- 2) Vypracování se na vrchol, úroveň českých elitních tatérů

- 3) Význam tetování – jen estetický?

- 4) Druhy zákazníků, typický zákazník a důvod pro odmítnutí zákazníků

- 5) Gender a vzdělání tatérů a jejich zákazníků

- 6) Inspirace ze zahraničí

- 7) Jak se stát tatérem

- 8) Tatéři a politika, jak veřejnost a blízké okolí vnímá tetování

- 9) Má každý tatér svůj osobní styl? Pohled na modifikace tetování (předělávání po ostatních atd)

- 10) Ekonomika tetování, budoucnost tetování a technologií

- 11) Subkultura tatérů v Táboře, setkávání, spolupráce, autority subkultury

- 12) Blízkost tatérů k jiným subkulturám

Příloha č. 2 Respondent A

Jak dlouho tetuješ? Co tě k tomu přivedlo?

Tetuji zhruba tři roky. Od mala mě bavilo kreslení a podobné výtvarné činnosti. Na gymplu jsem si začal pohrávat s myšlenkou, že by bylo fajn, kdyby ty moje čmáranice už nikdy nešly smazat. Tak jsem objednala hennu. Za pár měsíců jsem koupila strojek a trénoval na vepřové kůži.

Jak se vypracovat na vrchol? Úroveň českých elitních tatérů?

Myslím, že to chce hodně praxe, a ještě více trpělivosti. Zvyknout si na kritiku a konkurenci, poučit se z chyb a neustále se učit nové věci.

Pokud jsou dva tatéři, kteří mají za sebou pár let se strojkem v ruce a nedělají začátečnické chyby, nelze je srovnávat. Každý tatér má svůj styl, každý tetuje trošku jinak, každý preferuje něco jiného. Nicméně i ČR má svou elitu, většina z nich ale cestuje po světě po různých salónech a neustále sbírají zkušenosti.

Cítíš v tetování i jiný význam, než estetický? Co pro tebe znamená?

Ano i ne. Tetování je součástí lidského těla, nejde vygumovat. Patří to k vašemu osobnímu stylu, ale názor, že tetování musí mít nějaký hlubší význam, neuznávám.

Gender a vzdělání tatérů?

Tatérem může být prakticky kdokoliv – je jedno, jestli studujete na vysoké škole nebo jste zrovna ukončili učňák. Důležité je absolvovat kurz, získat akreditaci a zařídit si živnost. Kurz je drahý, proto ho nemám.

Nemyslím si, že by tetování přitahovalo o něco víc třeba vyučené. Je to prostě široká škála.“.

Kdo je typický zákazník, druhy zákazníků? Odmítnutí?

Lidé pod 25, kteří si přišli pro svou první kěrku, pak mladé maminky, které si nechávají tetovat jména svých dětí atd.

Odmítnutí v případě, že zákazník chce vytetovat například nacistické symboly. (Nikdo se mi to nestalo, ale zase peníze jsou peníze ☺) A samozřejmě odmítnutí dětí.

Inspirace ze zahraničí?

Pro mě jsou největší inspirací tatěři z Asie, jejich tetování jsou plné barev a nebojí se jít do extravagantních věcí.

Jak se stát tatérem?

Začít s kreslením na papíře, to je ta nejjednodušší a nejdůležitější část. Trénovat ‚naslepo‘, nechat si poradit od zkušenějších, postupně sbírat poznatky a zkušenosti. Nepouštět se hned do složitých věcí, začít s jednoduchými motivy a postupně se pracovat.

Tatěři a politika, vnímají veřejnosti.

K politice se nechci vyjadřovat. Společnost tetování už přijmula

Osobní styl každého tatéra?

Ti dobří se vždy od sebe něčím liší, každý má svůj styl a netetuje nic jiného. Někdo tetuje strojkem, někdo handpokem, někdo motiv do kůže nejprve jemně nařízne malými žiletkami a až pak přijde na řadu barva. Někdo preferuje černá tetování, někdo barevná. Abstraktní tetování či geometrická. Jenže pak je tu riziko, že většina zákazníků tomu vašemu stylu nepřijde na chuť, proto většina tatérů vytetuje, co nařídíte, je jim to jedno.

Ekonomika tetování – náklad

Největší náklad je kurz, a základní vybavení, jako například lehátko, zdroj a strojek – dobré strojky se pohybují v řádech desítek tisíc korun. Pak je tu materiál, který musí být sterilní, neexistuje, že jednou jehlou píchnete do dvou odlišných lidí. Stejně tak plastové gripy (pokud nepoužíváte kovové s ochrannou páskou) rukavice, kalíšky na barvu... Pokud zřizujete vlastní salón, jsou náklady pochopitelně mnohonásobně vyšší. Zákazník ale většinu ceny zaplatí za tatérův čas a talent.

Táborská scéna tatérů – potkáváte se, vzájemná inspirace,..

Většinu času trávím v Brně, takže popravdě nevím, jak je to v Táboře. Vím jen o pár lidech ze sociálních sítí, jinak nic. Jediná další šance je potkat se na konvencích.

Blízkost k jiným subkulturám, hudba, drogy...

Drogy-tohle je většinou předsudek starších lidí. V jejich očích jsou potetovaní drogově závislí kriminálníci. Vychází to z faktu, že se v minulosti tetování rozšířilo ve vazbách, kde jim k tomu stačila jen ostrá jehla a v běžném životě tetování nebylo až tak běžné. Tetování s ničím takovým nesouvisí. Potetovaný člověk nemusí nutně jezdit na rockové/punkové/metalové koncerty, nemusí mít piercingy nebo dredy a klidně může studovat medicínu.

—

Příloha č. 3 Respondent B

Jak dlouho tetuješ? Co tě k tomu přivedlo?

Tetuju od roku 1995. Přivedlo mě k tomu to, že miluju umění a chtěla jsem se realizovat.

Jak se vypracovat na vrchol? Úroveň českých elitních tatérů?

Když jsem začínala tetovat, tak to bylo mnohem jednodušší, jelikož chyběla konkurence. Dostat se na vrchol, když tetovalo třeba 10 lidí nebylo těžké. Česká elita se poznat dá na tatérských konvencích. A vypracovat se na vrchol – starší generace tatérů se musí stále udržovat a učit se od mladých tatérů. Úroveň českých tatérů v porovnání se světem je určitě výborná.

Cítíš v tetování i jiný význam než estetický? Co pro tebe znamená?

Zábavu a sebevyjádření.

Kdo je typický zákazník, druhy zákazníků? Důvod pro odmítnutí zákazníka?

To se nedá říct. Ke mně chodí lidé napříč celou společností – doktor, muzikant, dělník... Zákazníka odmítnu ze zdravotních důvodů. Občas si nějaký zákazník chce něco vytetovat a kompletní tvoření nechá na mě, to je takový specifický druh zákazníka. Zákazníky odmítám a odmítal jsem i na začátku. Nemám rád namyšlené lidi. Jelikož tetování by jim ještě ego zvedlo, tak je radši odmítnu. Dále odmítnu děti a občas když přijde pár a partner se druhému směje, že se nechá tetovat... to je také radši odmítám.

Gender a vzdělání tatérů a jejich zákazníků?

Gender je vyrovnaný. Občas se stane, že holky cíleně vyhledávají na tetování tatěrky, ale není to časté. Věk u tetování také není směrodatný. Tetoval jsem 70 ti letou babičku i 16 ti letého kluka, který měl povolení od rodičů. Možná začíná tetovat víc holek. Vzdělání – kurz, já ho dělal v Olomouci. Učíš se tam znát třeba barvy, zdravotnictví, první pomoc.

Tatěři a politika, vnímání veřejnosti a blízkého okolí?

V 90. letech byla amnestie, a tak měl každý tetování spojené s kriminálníky. To se pak změnilo a dnes je to střed zájmu U rodiny to bylo stejné, a nakonec jsem potetoval i strýce a sestru. V dnešní době je potetovaný i doktor a lidem to nevádí, v tomhle se to

posunulo.

Inspirace ze zahraničí, rozdíly v tetování?

Tenkrát byl vzor Milan Viktorín, který tetuje také v Táboře. V začátcích mi hodně pomohl. Zahraniční vzor nemám.

Osobní styl každého tatéra? Modifikace tetování. (např. předělání od jiných tatérů)

Každý tatér má svůj styl nebo si ho vytvoří. Předělávání se dělá (spíše kompletně). Miluju barvy a vzdušné tetování. Nebaví mě dělat tribal, jelikož je to takové vybarvování, prostě rutina. Zase se mi ale líbí na těle. Předělávám spíš celkově tetování, než nějaké dodělávky atd.

Jak se stát tatérem?

Já začínal v roce 95 a republika nevěděla, co s tatéry dělat. Musel jsem se několikrát přeškolovat. Na úradech si mě přeposílali a nikdo nevěděl, kdo mi má dát vlastně povolení. Poté vznikly kurzy, který jsem zase musel absolvovat. Novic musí být ještě 3 roky v salónu pod starším tatérem. Ale nevím přesně, je to už dlouho.

Ekonomika tetování: náklady, příjem, profesionalita/koníček, jakou vidíš budoucnost tetování a technologií?

Vstupní náklady na vybavení salónu jsou vysoké. Pohybuje se to 300 000-500 000 Kč. Návratnost je pak ale rychlá. Cena i návratnost se však liší i mezi městy. V Praze bude tetování dražší než tady v Táboře.

Technologie – doufám, že bude všechno bezdrátové. Také se nechci dočkat toho, že tetování bude dělat instantní laser. Tetování je i o vztahu tatér zákazník i o té bolesti.

Táborská scéna tatérů? Setkáváte se, vzájemná inspiraci, authority subkultury?

Setkáváme se, ale ne všichni. Máme, myslím, dobré vztahy. Některé salóny jsou si blíže a pomáhají si. Třeba si vyměníme barvy, zavoláme, že nám tohle chybí atd. Lidé i tatéry střídají, poté přijdou a říkají mi „Tohle mám od respondenta F“.

Blízkost k jiným subkulturám? Hudba, užívání drog?

Určitě blízkost k hudbě, i já sám jsem hudebník.

Příloha č. 4 Respondent F

Jak dlouho tetuješ? Co tě k tomu přivedlo?

Tetuju už od revoluce. Přivedla mě k tomu mladická rebélie, a navíc jsem to viděl na jednom chlapovi v hospodě a všichni na to zírali, tak jsem věděl, že tohle chci dělat.

Jak se vypracovat na vrchol? Úroveň českých elitních tatérů?

Určitě nějaký talent a velká tvořivost, bez toho tetovat nejde. Když tohle člověk má a přidá dřinu, tak je špička. V dnešní době už máme tátery světové úrovně.

Cítíš v tetování i jiný význam než estetický? Co pro tebe znamená?

Pro mě osobně je to takový rituál. Člověk musí mít už pořádnou motivaci, aby si nechal něco zvěčnit.

Kdo je typický zákazník, druhy zákazníků? Důvod pro odmítnutí zákazníka?

V dnešní době převládá mladá generace od těch 20. let výš. Já však (i svým věkem) stále přitahuju tu starší generaci. Většinou to bývají svobodomyšlní lidé, nevím, jak to lépe popsat. Odmítnul jsem několikrát. Tetování je pro mě symbolické a nechci, aby ho měl každý trouba.

Gender a vzdělání tatérů a jejich zákazníků?

Přijde mi, že jsou odvážnější ženy. Mám je v salónu častěji.

Tatěři a politika, vnímání veřejnosti a blízkého okolí?

Tatěři a politika by se neměli spojovat. S vnímáním okolí nemám problém.

Inspirace ze zahraničí, rozdíly v tetování?

Já, když začínal, tak jsem inspiraci ze zahraničí najít mohl těžko. To je spíš otázka na mladé tatéry

Osobní styl každého tatéra? Modifikace tetování. (např. předělání od jiných tatérů)

Tak určitě. Někdo má rád malůvky, někdo tvary. Někdo zase ornamenty. Tetování nepředělávám, chci spíš tvořit něco svého.

Jak se stát tatérem? (Byrokracie atd...)

Docela složité

Ekonomika tetování: náklady, příjem, profesionalita/koníček, jakou vidíš budoucnost tetování a technologií?

Žít se tím dá hodně dobře. Hlavně je to práce a zároveň koníček. Je to i o tom setkávání lidí. Budoucnost tetování? To nevím, jsem takový oldschool a technologii už určitě měnit nebudu,

Táborská scéna tatérů? Setkáváte se, vzájemná inspiraci, autority subkultury?

Setkáváme. Autority asi vyloženě nejsou. Na tom je i tato subkultura postavena.

Blížkost k jiným subkulturám? Hudba, užívání drog?

V mládí bych k tomu řekl asi víc, teď už to tolik neřeším a nevnímám

Příloha č. 5

Obrázek 1 Inked: Culture. Style. Art: April/2017 – titulní strana časopisu

Příloha č. 6

Obrázek 2 Tattoo Art Magazine: únor, březen/2019 – titulní strana časopisu

Příloha č. 7

Obrázek 3 Práce respondenta B